

עיון ראשון

שירותי בריאות הנפש בישראל: מגמות וסוגיות

אורי אבירם ויגאל גינת (עורכים)
תל אביב: צ'ריקובר, 2006. 414 עמודים

הפרופסורים אבירם וגינת, המגיעים מתחומי העבודה הסוציאלית והפסיכיאטריה (בהתאמה), מציגים בספר זה את מצבם של שירותי בריאות הנפש בישראל, שלמרות שיפורים רבים שחלו בהם עדיין אינם עונים על צורכיהם של החולים והנפגעים בתחום זה. חלקו הראשון של הספר מתרכז במדיניות בריאות הנפש, עיצובה ויישומה. הוא כולל מאמרים על מגמות ותמורות בתחום ובעיקר על הניסיונות לרפורמה של מערך השירותים. חלקו השני של הספר מתמקד בגישות תיאורטיות ובטכניקות טיפוליות מגוונות לאנשים מרקעים שונים. החלק השלישי מעלה סוגיות בתחום המעבר מדגש על פסיכיאטריה אשפוזית ממושכת לשירותי בריאות נפש קהילתיים ולשיקום נפגעי נפש בקהילה.

ביטחון סוציאלי

רות בן-ישראל

תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2006. כרכים א'-ג', 1,444 עמודים

פרופ' רות בן ישראל, הידועה בתרומתה לתחום משפט העבודה בישראל, כתבה שלושה כרכים גדושים בהסברים, פריטי קריאה נוספת, ודיונים בנושא הביטחון הסוציאלי. בכרך הראשון מופיעים הגדרת הביטחון הסוציאלי והרציונל שלו כמו גם מגמות ההתפתחות בתחום זה בישראל ובעולם. בכרך ב' שני שערים העוסקים בהגנה על יחידים במצבי סיכון משפחתיים הנובעים ממצבים של היריון, לידה והורות, ובהגנה על יחידים במצבי סיכון הנובעים מהיעדר אמצעי קיום. בכרך ג' שני שערים שעניינם ההגנה במצבי סיכון חברתי בשל גיל, המזכים בקצבת זקנה ושארים ובתשלומי פנסיה, ובמצבי סיכון בשל מוגבלויות המזכים בקצבאות נכות, מחלות ותאונות.

אזרחים שווי חובות: זהות דרוזית והמדינה היהודית

רבאח חלבי

תל אביב: סדרת קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד. 2006. 144 עמודים

רבאח חלבי, איש חינוך ושלום, דן בספר זה בסוגיית זהותם של בני העדה הדרוזית בישראל, המיטלטלים בין הדרוזיות, הערביות והישראליות. הספר דן במצבם המורכב של צעירים דרוזים המחפשים השתייכות הן בין בני עמם הערבים שאינם רוצים בהם, והן במדינתם המדירה אותם ממרבית מוסדותיה. הספר מבוסס על שיחות וראיונות שערך המחבר עם סטודנטים וסטודנטיות, וכן על ניסיונו האישי להבין ולפענח את זהותו שלו כבן העדה.

הסביבה בישראל

אלון טל

תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. 2007. 623 עמודים

פרופ' אלון טל מציג בספר תיאור מקיף של תולדות החשיבה והדאגה לסביבה בארץ. הוא מקדיש מקום להתחלת הסביבתיות בישראל בשנות החמישים והשישים של המאה העשרים, ומציג גם את התרחבות התנועה הסביבתית – ההתארגנויות הסביבתיות הרבות – בעשור האחרון. הספר מביא את הרעיונות המרכזיים על סביבה וקיום אנושי ומצביע על המעבר מרעיון הפיתוח והגידול הכלכלי חסר הגבולות למודל פיתוח בר קיימא המשקלל כלכלה, חברה וסביבה.

כשהאויב נכנס אלי הביתה: טרור ותקשורת בעידן

העכשווי

תמר ליבס ופול פרוש (עורכים)

תרגום מאנגלית: יורם שדה. תל אביב: סדרת קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד. 2006. 186 עמודים

ספר זה מכנס כמה מאמרים של חוקרי תקשורת ישראלים שעניינם היחסים המשתנים בין אמצעי התקשורת לבין הטרור. המאמרים פורסמו במקור באנגלית והם רואים אור לראשונה בעברית. המאמרים דנים בהיבטים שונים של הסימביוזה בין תקשורת לטרור, שמובהרת בהקדמה לספר, ומציגים אותה מנקודות מבט שונות. כמה מהם מתמקדים בהתפתחויות גלובליות ובאמצעי תקשורת חדשים; כמה בדיווחי הטלוויזיה והעיתונות האמריקניים על הטרור הבינלאומי; ואחרים בסיקור המקומי הישראלי של פיגועי ההתאבדות ושל הגדרת האויב הפלשתינאי. הספר מסתיים במאמר על טשטוש

הגבולות בין טרוריסטים לבין מנהיגים פוליטיים ובין תעמולה לבין עיתונות ציבורית בעידן שבו מעצמת על נלחמת בטרור על ידי הכרות מלחמה גלובלית.

צדק ושוויון: צריך העדפה מתקנת

עובדיה עזרא

תל אביב: סדרת קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד. 264 עמודים

ד"ר עזרא, מרצה לפילוסופיה בתחום האתיקה והפילוסופיה הפוליטית והחברתית, הן בסוגיה השנויה במחלוקת של ההעדפה המתקנת. הוא פורש את ההצדקות המוסריות והערכיות לתכניות המעניקות עדיפות בקבלה לעבודה, בהרשמה למוסדות להשכלה גבוהה, וכדומה, שנועדו לקדם קבוצות מקופחות לקראת שותפות מלאה ושווה במסגרות חברתיות שונות. השקפת העולם של המחבר היא סוציאלי-דמוקרטית בנוסח רולס, ומתוך השקפה זו הוא מסנגר על גישות חיוביות כלפי הנושא בישראל ובארצות הברית ומבקש להצביע על כך שעקרונות הצדק והשוויון מחייבים מדיניות של העדפה מתקנת לקבוצות מסוימות בישראל.

נשים בעוני: סיפורי חיים: מגדר, כאב, התנגדות

מיכל קרומר-נבו

תל אביב: ספריית מגדרים, הקיבוץ המאוחד. 2007. 247 עמודים

ספרה של ד"ר מיכל קרומר-נבו, מרצה לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בן גוריון, מביא את קולותיהן של נשים אשר נולדו לתוך עוני וחיות בו כל חייהן. הוא משלב פרקים תיאורטיים, מידע על אודות עוני בישראל ופרקי סיפורים אישיים, ועל ידי כך מאיר את תחנות חייהן של הנשים: ילדות, התבגרות, נישואין, אימהות, פרדה וגירושין. באמצעות בירור מדוקדק של אירועי החיים של הנשים, של השיח הפנימי שלהן בנוגע לבחירותיהן והכרעותיהן, ושל האינטראקציות היומיומיות שהן מקיימות עם משפחתן ועם המוסדות המטפלים, פותח הספר צוהר לתפישתן של הנשים את חוויותיהן, לכאב המלווה אותן בחיי היומיום ולדרכים בהן הן מנסות להתנגד למיקומן החברתי ולהיאבק בו. הספר מציג את החומרים המרכיבים את המצוקה הכלכלית והחברתית של הנשים. מדיניות חברתית, אידיאולוגיות פוליטיות, סטיגמות תרבותיות וסוגי השיח הנפוצים במחקר ובפרקטיקה נחשפים כמנגנונים חברתיים סמויים אשר יוצרים ומעצבים את עוניין ושוליותן של נשים.

הקצאת משאבים לשירותים חברתיים 2006

יעקב קופ (עורך)

ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. 2006. 291 עמודים

פרופסור יעקב קופ, מנהל מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, ערך, כפי שהוא נוהג מדי שנה, דו"ח מפורט על מצב ההוצאה הציבורית לשירותים חברתיים בשנת 2006. הדו"ח מלמד על שחיקה מתמשכת בהוצאה החברתית, שראשיתה במדיניות הקיצוצים של השנים 2002–2004. פרקי הספר הוכנו על ידי חברי הצוותים התחומיים במרכז, שהם מבכירי אנשי האקדמיה והעשייה בתחומי הכלכלה, החינוך, הבריאות, הרווחה והביטחון הסוציאלי. בראשית הספר מאמר של פרופסור צבי זוסמן ז"ל על חלקה של ההוצאה הציבורית בתוצר.

אי/שוויון

אורי רם וניצה ברקוביץ' (עורכים)

באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. 2006. 412 עמודים

שני הפרופסורים מהמחלקה לסוציולוגיה ולאנתרופולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון מצהירים כי ספרם מבקש להחזיר את המושגים "שוויון" ו"אי שוויון", שנדחקו לטובת מושגים כמו "שוני" והבדל" הניטראליים יותר, אל מרכז הדיון הציבורי בנושאים חברתיים. בספר 48 פרקים ערוכים בסדר אלפבתי. בין הפרקים: העדפה מתקנת, זכויות אדם, זכויות חברתיות, חינוך, חלוקת הכנסות, ניעות, ריבוד, תקשורת וייצוג קבוצות. כל פרק נכתב בידי כותב מומחה לנושא, הדן בתחום שונה ומנקודת המבט שלו במושג השוויון. הפרקים קצרים מאוד אולם הם מנחים את הקוראים הרוצים להתמצא ולדעת עוד כיצד להמשיך לקרוא. לכל מאמר קצר מצורפת רשימת מקורות ורשימה לקריאה נוספת.

Blame welfare, ignore poverty and inequality

Joel, F. Handler & Yeheskel Hasenfeld

Cambridge University Press. 2006. 416 pages

הפרופסורים הנדלר והזנפלד מהמחלקה לרווחה חברתית באוניברסיטת דרום קליפורניה מציגים בספר זה את עמדתם, כי הרפורמה בחוקי הסעד בארצות הברית שנקראה "מרווחה לתעסוקה" לא הצליחה להשיג את מטרותיה, להעביר אנשים עניים מחיים שנשענים על קצבאות סעד לחיי עבודה. המחברים טוענים במחקר – המבוסס על סקירה היסטורית ועל נתונים מתוך הישגי הרפורמה – כי מצבם של העניים, שרובם

אימהות חד הוריות וילדיהן, החמיר כתוצאה מן השינויים, ואילו שיטת הפיקוח עליהם הולידה ממסד ביורוקרטי חדש בעל עוצמה רבה, שאינו מהווה תחליף למדינת רווחה שווינונית והוגנת, אלא יש בו נסיגה לרווחה בסגנון קולוניאלי המנהלת את חיי העניים ומפקחת על אורחותיהם. הספר מסתיים בפרק המציע שינוי ומעבר לשיטה שמשלבת פיתוח תוכניות תעסוקה עם הבטחת הכנסה, שכר מינימום הוגן ותכניות לטיפוח ילדים בגיל הרך והשכונות בהן הם גדלים. לספר חשיבות רבה לקוראים בישראל, כי הרפורמה הנדונה בספר היא ההשאה לניסוי הנקרא בארץ "מהל"ב" – "ויסקונסין". הקריאה בספר מומלצת מאוד לקובעי המדיניות, כי היא יכולה לחסוך מספר טעויות מיותרות הנעשות על חשבונם של אנשים עניים בישראל.

Introduction to action research: Social research for social change

Davydd J. Greenwood & Morten Levin

Thousand Oaks, Cal.: Sage. 2007. 2nd Edition. 301 pages

הספר נכתב על ידי שני אנשי אקדמיה, פרופ' גרינווד מאוניברסיטת קורנל בארצות הברית ופרופ' מורטן מאוניברסיטה הטכנולוגית בטרונדהיים, נורבגיה. בחלק הראשון מוקדש פרק להגדרת מחקר פעולה ולדוגמאות משתי הארצות על מחקרי פעולה בתחום התכנון הכפרי ובתחום הקואופרטיבים בתעשייה. החלק השני של הספר מתמודד עם המדע, הפרקטיקה והאפיסטמולוגיה בתחום מחקרי הפעולה. החלק השלישי מוקדש לסקירת מספר נרחב של תחומי הפרקטיקה המשתמשים במחקרי פעולה, ביניהם חינוך, הערכה, הערכת סביבות ולמידה ארגונית. בחלק הרביעי והמסכם של הספר מקשרים המחברים את מחקר הפעולה לעולם המחקר ולעולם ההשתתפות והדמוקרטיזציה של הידע.

All you need to know about action research

Jean McNiff & Jack Whitehead

London: Sage Publications. 2006. 274 pages

ספר העונה על השאלה מהו מחקר פעולה, מה מקורותיו הרעיוניים, לשם מה לערוך מחקרים כאלה, מהן הנחות היסוד של סוג המחקר הזה, וכיצד לערוך מחקרי פעולה. אחת הבעיות של מחקרי פעולה היא היותם חדשים יחסית ולכן מוכרים מעט מדי לעומת תחומי המחקר האמפיריים האחרים. מחברי הספר לקחו על עצמם ללמד כיצד לערוך מחקר פעולה באופן שיאפשר הפקת דו"ח מחקר איכותי לפרסום ובהמשך

להפקת מחקרים נוספים. בספר פרקים על מתודולוגיות מתאימות ועל דרכים לביסוס ראיות שיעמדו בכל ביקורת אקדמית מתוך הממצאים הנאספים. ספר המיועד בעיקר לחוקרים מתחילים, לאנשי שדה המעוניינים לחקור את העשייה שלהם ולסטודנטים.

The Good Society: Compass programme for renewal

Jonathan Rutherford & Hetan Shah (Editors)

London: Compass, Directions for the democratic left . 2006. 98 pages

קומפס (מצפן) הוא ארגון המגדיר עצמו קבוצת לחץ שמאל-דמוקרטית שמטרתה לפתח דיון ולהשפיע בכיוונים סוציאלי-דמוקרטיים יותר מאלה שמיוצגים במדיניות הלייבור החדש הבריטי שנמצא כיום בשלטון. עורכי הספר כינסו קבוצת עבודה ובה למעלה מ-40 אנשי מחשבה ומעשה בתחום המדיניות לדיון ב"חברה הטובה". "החברה הטובה" הוא שם קוד בעל משמעויות היסטוריות, המאותת על משילות בעלת רגישות דמוקרטית חברתית גבוהה. הם שיתפו בכתבת הספר קבוצה נכבדה נוספת של אנשי אקדמיה ומקצוע מתחומי המדיניות הציבורית בבריטניה. במלאכת עריכה מרשימה נדחסו לספר קצר זה (פחות ממאה עמודים) 13 פרקים ובהם תמונת מצב והצעות לשינוי בתחום השוויון והחירות, העוני, הזקנה, הפנאי, הבריאות, ההגירה והמקלט המדיני, איכות הסביבה ועוד. לעבודה הקומפקטית הזאת ערך עצום לאנשי מעשה, לקובעי מדיניות ולפוליטיקאים, שקריאה תיאורטית בתחום המדיניות החברתית אינה נגישה להם והם רוצים להבין כיצד לבנות חברה טובה באמת לתושבי המדינה.

ד"ר